

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 5

2026

ANHOR.UZ VA EKOLOG.UZ NASHRLARIDA EKOLOGIK MUAMMOLARNI YORITISHNING AXBOROT SIYOSATI

Tadjiboyeva Binafsha Xait qizi

O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekiston raqamli media makonida ekologik muammolarni yoritishning axborot siyosati Anhor.uz va Ekolog.uz nashrlari misolida qiyosiy tahlil qilinadi. Tadqiqotda sifatli kontent-tahlil, qiyosiy tahlil va diskurs-tahlil usullaridan foydalanilib, 2024–2025-yillarda e‘lon qilingan ekologik mavzudagi materiallarning mavzu tanlovi, axborot manbalari, rasmiy munosabatlardan foydalanish shakli, “to‘ntarilgan piramida” uslubining qo‘llanishi va auditoriya bilan kommunikatsiya mexanizmlari o‘rganildi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Anhor.uz ekologik muammolarni ko‘proq shaharsozlik, iqtisodiy rivojlanish va institutsional boshqaruv kontekstida tahlil qilsa, Ekolog.uz ekologik qonunbuzarliklar, jamoatchilik nazorati va fuqarolik faolligini yoritishga ustuvor ahamiyat beradi. Mazkur ikki yondashuv O‘zbekiston ekologik jurnalistikasida institutsional-tahliliy va faol-jamoatchilik modellarining shakllanayotganini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: ekologik jurnalistika, Anhor.uz, Ekolog.uz, raqamli media, axborot siyosati, ekologik madaniyat, to‘ntarilgan piramida uslubi, fuqarolik nazorati, mediakommunikatsiya.

ИНФОРМАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА ОСВЕЩЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ В ИЗДАНИЯХ ANHOR.UZ И EKOLOG.UZ

Таджибоева Бинафша Хайт кизи

Университет журналистики и массовых коммуникаций Узбекистана

Аннотация

В данной статье проводится сравнительный анализ информационной политики освещения экологических проблем в цифровом медиaprостранстве Узбекистана на примере изданий Anhor.uz и Ekolog.uz. В исследовании использованы методы качественного контент-анализа, сравнительного анализа и дискурс-анализа. Изучены тематический выбор экологических материалов, опубликованных в 2024–2025 годах, источники информации, формы использования официальных сообщений, применение метода «перевернутой пирамиды» и механизмы коммуникации с аудиторией. Результаты показывают, что Anhor.uz рассматривает экологические проблемы преимущественно в контексте градостроительства, экономического развития и институционального управления, тогда как Ekolog.uz уделяет приоритетное внимание экологическим правонарушениям, общественному контролю и гражданской активности. Данные два подхода свидетельствуют о формировании в экологической журналистике Узбекистана институционально-аналитической и активно-общественной моделей.

Ключевые слова: экологическая журналистика, Anhor.uz, Ekolog.uz, цифровые медиа, информационная политика, экологическая культура, метод перевернутой пирамиды, гражданский контроль, медиакommunikация.

INFORMATION POLICY OF COVERING ENVIRONMENTAL ISSUES IN THE PUBLICATIONS ANHOR.UZ AND EKOLOG.UZ

Tadjiboyeva Binafsha Xait qizi

University of Journalism and Mass Communications of Uzbekistan

Abstract

This article provides a comparative analysis of the information policy of covering environmental issues in Uzbekistan’s digital media space, using the publications Anhor.uz and Ekolog.uz as examples. The study employs qualitative content analysis, comparative analysis, and discourse analysis methods. It examines the thematic selection of environmental materials published in 2024–2025, sources of information, forms of using official statements, the application of the “inverted pyramid” method, and mechanisms of communication with the audience. The results show that Anhor.uz tends to analyze environmental issues mainly in the context of urban planning, economic development, and institutional governance, whereas Ekolog.uz gives priority to environmental violations, public oversight, and civic

engagement. These two approaches indicate the formation of institutional-analytical and active-public models in Uzbekistan's environmental journalism.

Keywords: environmental journalism, Anhor.uz, Ekolog.uz, digital media, information policy, environmental culture, inverted pyramid method, civic oversight, media communication.

Global ekologik inqirozlar va iqlim o'zgarishlari XXI asrning eng dolzarb muammolaridan biriga aylandi. Atrof-muhit barqarorligini ta'minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda ekologik xavfsizlikni kafolatlash nafaqat davlat boshqaruvi, balki fuqarolik jamiyati institutlari oldidagi muhim vazifalardan biridir. Ushbu jarayonda ommaviy axborot vositalarining (OAV) o'rni beqiyos bo'lib, ular axborot uzatuvchi subyektdan ekologik madaniyatni shakllantiruvchi strategik vositaga aylandi. O'zbekiston axborot makonida Anhor.uz va Ekolog.uz kabi nashrlar ekologik muammolarni yoritishda turlicha yondashuvlarni namoyon qilmoqda.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, raqamli media rivojlanishi bilan bir qatorda ekologik jurnalistika an'anaviy jurnalistika uslublaridan ajralib chiqqan holda o'ziga xos tahliliy metodologiyani shakllantirmoqda. Anhor.uz o'zining ijtimoiy-siyosiy va tahliliy yo'nalishi bilan ekologik muammolarni davlat boshqaruvi hamda iqtisodiy rivojlanish kontekstida ko'rib chiqsa, Ekolog.uz ixtisoslashgan media platforma sifatida atrof-muhitni muhofaza qilish, jamoatchilik nazorati va ekspert xulosalariga tayanadi. Ushbu nashrlarning axborot siyosatini tahlil qilish, ularning jamiyatdagi ekologik ongni shakllantirishdagi ta'sir darajasini baholash hamda axborotni taqdim etishda "to'ntarilgan piramida" uslubidan foydalanish samaradorligini o'rganish ilmiy ahamiyatga ega.

Tadqiqotning asosiy muammosi shundan iboratki, ekologik jurnalistika sohasida rasmiy axborot va jamoatchilik fikrini integratsiyalashda qanday uslubiy yondashuvlar ustuvorlik qiladi? Nashrlarning axborot siyosati qanchalik darajada tahliliy xususiyatga ega va ular qanday qilib ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonida ekologik xavfsizlikni ustuvor mavzuga aylantira oladi? Ushbu savollarga javob izlash orqali biz O'zbekiston media makonida ekologik jurnalistikani sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarish yo'llarini aniqlashimiz mumkin.

Mazkur kirish qismi tadqiqotning fundamentini tashkil etib, keyingi bo'limlarda nashrlarning kontentini qiyosiy o'rganish, ularning auditoriya bilan ishlash strategiyalari va axborotni jamiyatga yetkazish mexanizmlari batafsil tahlil qilinadi. Tadqiqot nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ega bo'lib, media xodimlari va jurnalistika tadqiqotchilari uchun metodologik qo'llanma vazifasini o'tashi ko'zda tutilgan.

2. Adabiyotlar tahlili: Ekologik jurnalistikaning nazariy asoslari

Ekologik jurnalistika global axborot makonida mustaqil yo'nalish sifatida shakllanar ekan, uning nazariy bazasi tahliliy yondashuvlar va media ta'sir mexanizmlari ustiga quriladi. Xalqaro tajribada atrof-muhit muammolarini yoritishda "yashil" jurnalistika prinsiplariga tayanish, ijtimoiy mas'uliyat va faktlarga asoslangan tahlil ustuvor hisoblanadi.

Lester Brown o'z tadqiqotlarida ta'kidlaganidek, ekologik inqirozlar iqtisodiy barqarorlikka bevosita ta'sir ko'rsatadi va bu o'z navbatida OAV zimmasiga yuksak mas'uliyat yuklaydi. Muallif fikricha, jurnalistning vazifasi nafaqat voqeani yoritish, balki uning ekotizimga ta'sirini tahliliy nuqtayi nazardan ochib berishdir.

O'zbekiston media maydonida ushbu yo'nalish nisbatan yangi bo'lishiga qaramay, mahalliy tadqiqotchilar tomonidan ham nazariy bazani mustahkamlash ishlari olib borilmoqda. Xususan, media konvergensiyasi va raqamli platformalarning rivojlanishi ekologik mavzularni yoritishda yangi formatlarni talab qilmoqda. Mazkur tadqiqotlarda qayd etilishicha, an'anaviy nashrlardan farqli o'laroq, raqamli platformalar tezkorlik va vizual tahlilni birlashtirish orqali jamoatchilik fikrini shakllantirishda samaraliroq natijalarga erishmoqda.

Xalqaro miqyosdagi boshqa yondashuvlarga e'tibor qaratadigan bo'lsak, Allan Anderson ekologik muammolarning tarmoq jamiyatidagi o'rnini tahlil qilib, jurnalistikaning axborotni "filtrlovchi" funksiyasiga alohida to'xtaladi. Uning fikricha, raqamli asrda jurnalistlar xom axborotni qayta ishlab, uni jamoatchilik uchun tushunarli va dalillarga boy shaklda taqdim etishlari shart.

Mahalliy tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston nashrlarida ekologik jurnalistika ko'pincha "reaksiya" shaklida namoyon bo'ladi, ya'ni muammo yuzaga kelganidan so'ng yoritiladi. Nuriddinov o'z maqolasida ta'kidlaganidek, jurnalistikani "muammo yuzaga kelishining oldini oluvchi" preventiv vositaga aylantirish bugungi kunning asosiy vazifasidir.

Ushbu adabiyotlar tahlili shuni tasdiqlaydiki, Anhor.uz va Ekolog.uz nashrlari mazkur nazariy

tamoyillarni amaliyotga tatbiq etishda turli yondashuvlardan foydalanmoqda. Keyingi bo‘limda ushbu nazariyalarning amaliyotda qanday namoyon bo‘lishini tushunish uchun metodologik yondashuvlar ko‘rib chiqiladi.

Metodologiya. Tadqiqotning empirik bazasini 2024-yil yanvaridan 2025-yil dekabrighacha Anhor.uz va Ekolog.uz platformalarida e‘lon qilingan ekologik mavzudagi 56 ta material tashkil etdi. Ulardan 28 tasi Anhor.uz, 28 tasi Ekolog.uz nashriga tegishlidir. Materiallar “ekologiya”, “daraxt kesilishi”, “havo ifloslanishi”, “chiqindi”, “Ekologiya vazirligi”, “jamoatchilik nazorati” kabi kalit so‘zlar asosida tanlab olindi. Har bir material mavzu yo‘nalishi, axborot manbasi, rasmiy munosabat mavjudligi, ekspert fikri, auditoriyaga murojaat shakli va “to‘ntarilgan piramida” uslubidan foydalanish darajasi bo‘yicha kodlandi. Tadqiqot jarayonida “to‘ntarilgan piramida” uslubining qo‘llanilishi alohida e‘tibor markazida turdi. Ushbu metod jurnalistikada eng muhim axborotni matnning bosh qismida berishni nazarda tutadi. Ekologik muammolar kabi murakkab va ko‘p qatlamli mavzularda ushbu uslubdan foydalanish axborotning tezkor iste‘mol qilinishini ta‘minlaydi. Biroq bu uslub ko‘pincha voqeaning chuqur tahliliy sabablarini (background) ikkinchi darajaga tushirib qo‘yishi mumkinligi ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Shuningdek, tadqiqotda diskurs-tahlil usulidan ham foydalanildi. Bunda Anhor.uz nashrining urbanizatsiya va infratuzilma loyihalariga oid yondashuvi, ya‘ni iqtisodiy rivojlanish va ekologik xavfsizlik o‘rtasidagi muvozanat masalasi hamda Ekolog.uz nashrining ekologik faollik va qonunbuzarliklarni fosh etishga qaratilgan keskin tanqidiy uslubi qiyoslandi. Ushbu metodologik yondashuv nashrlarning axborot siyosati qaysi ijtimoiy guruhlariga mo‘ljallanganligini va ularning ta‘sir doirasini aniqlash imkonini beradi. Natijalarni tizimlashtirishda ma‘lumotlarni vizualizatsiya qilish va statistik tahlil usullari qo‘llanildi. Bu esa tadqiqotning xolisligini ta‘minlash va mavhumlikdan qochish uchun zarurdir. Har bir tahlil qilingan materialdagi asosiy tezislari va ularning manbalar bilan bog‘liqligi maxsus kodlash jadvali asosida tizimlashtirildi. Ushbu metodologik tizim ilmiy maqolaning keyingi bo‘limlarida keltiriladigan natijalarning ishonchliligi uchun poydevor vazifasini o‘taydi.

Asosiy tahlil va natijalar: Anhor.uz va Ekolog.uz nashrlarining qiyosiy qiyofasi

Tadqiqotning ushbu bosqichida to‘plangan empirik ma‘lumotlar asosida Anhor.uz va Ekolog.uz nashrlarining axborot siyosati hamda ularning ekologik muammolarni yoritishdagi strategiyalari chuqur tahlil qilinadi. Har ikki platforma ham O‘zbekiston media makonida muhim o‘rin egallasa-da, ularning auditoriya bilan ishlash mexanizmlari, axborotni taqdim etish uslubi va davlat idoralari bilan o‘zaro munosabatlari tubdan farq qiladi.

Anhor.uz nashrining ekologik mavzularni yoritish siyosati ko‘proq “keng qamrovli tahlil” modeliga asoslanadi. Nashr ekologiyani alohida, izolyatsiya qilingan muammo sifatida emas, balki urbanizatsiya, iqtisodiy rivojlanish va infratuzilma loyihalarining ajralmas qismi sifatida taqdim etadi. Ushbu yondashuv zamonaviy jurnalistikada “muvozanatli rivojlanish” diskursi deb ataladi.

Tahlil qilingan materiallar shuni ko‘rsatadiki, Anhor.uz o‘z maqolalarida “to‘ntarilgan piramida” uslubidan foydalangan holda, birinchi navbatda, muammoning ijtimoiy oqibatini bayon qiladi. Masalan, yangi qurilish loyihalarining yashil hududlarga ta‘siri yoritilayotganda dastlab aholi manfaati va shaharsozlik standartlari masalasi ko‘tariladi, so‘ngra rasmiy idoralarning bunga munosabati keltiriladi. Bu jarayon xalqaro ekspertlar tomonidan ham ijobiy baholanadi, chunki ijtimoiy ehtiyoj jurnalistik qiziqishning markazida bo‘lishi lozim.

Nashrning yana bir xususiyati — rasmiy axborotni tanqidiy tahlil qilishdir. Maqolalarda davlat organlarining rasmiy javoblari shunchaki iqtibos sifatida emas, balki jurnalist tomonidan qo‘shimcha faktlar yoki mustaqil ekspert fikrlari bilan boyitilgan holda taqdim etiladi. Bu esa o‘quvchida axborotga nisbatan ishonchni oshiradi. Biroq ko‘pincha keng ko‘lamli tahlilga urg‘u berilishi tufayli muammoning texnik, ya‘ni ekologik jihatlari, masalan, havoning ifloslanish darajasi yoki tuproq tarkibidagi o‘zgarishlar ikkinchi darajaga tushib qolishi kuzatiladi.

Ekolog.uz platformasi esa “ixtisoslashgan jurnalistika” modelining yaqqol namunasi. Bu nashrning axborot siyosati faqat ekologiya va atrof-muhit muhofazasiga yo‘naltirilgan bo‘lib, u jamoatchilik nazorati funksiyasini birinchi o‘ringa qo‘yadi.

Nashr yoritish uslubida “fuqarolik jurnalistikasi” elementlari yaqqol ko‘zga tashlanadi. O‘quvchilar tomonidan yuborilgan foto va video dalillar asosida qonunbuzarliklar fosh etilishi, ekologik huquqbuzarliklarga qarshi kurashda jamoatchilikni safarbar etish Ekolog.uz faoliyatining o‘zagidir. Bu xalqaro miqyosda “yashil faollik” (green activism) deb yuritiladi va u jamiyatda ekologik madaniyatni shakllantirishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi.

Ekolog.uz ham “to‘ntarilgan piramida” uslubidan samarali foydalanadi. Biroq ularda asosiy urg‘u

ko‘pincha “voqea sodir bo‘ldi — qonunbuzarlik aniqlandi — aybdorlarga jazo kutilmoqda” silsilasiga qaratiladi. Bu esa auditoriyada darhol reaksiya uyg‘otishga xizmat qiladi. Davlat idoralari, xususan, Ekologiya vazirligi bilan hamkorlikda ishlash, vazirlikning rasmiy reaksiyalarini zudlik bilan e‘lon qilish orqali nashr nafaqat axborot manbayi, balki qonun ustuvorligini ta‘minlashda ko‘makchi bo‘lib xizmat qilmoqda.

Nashrlarning ekologik muammolarni yoritishdagi samaradorligini tahlil qilishda miqdoriy ko‘rsatkichlar muhim ahamiyat kasb etadi. 2024–2025-yillar oralig‘ida kuzatilgan dinamika shuni ko‘rsatadiki, har ikki nashr ham ekologik mavzularga bo‘lgan e‘tiborni sezilarli darajada oshirgan. Anhor.uz o‘z tahliliy maqolalarida atrof-muhit bilan bog‘liq iqtisodiy zarar va loyihaviy risklarni statistik jadvallar bilan boyitishga harakat qiladi.

Kuzatuvlarimiz asosidagi ma‘lumotlar shuni ko‘rsatadiki, Ekolog.uz platformasida “qonunbuzarliklar va fuqarolik nazorati” mavzulari umumiy kontentning qariyb 65 foizini tashkil etadi. Anhor.uz nashrida esa “ekologik siyosat va shaharsozlik tahlili” mavzulariga 55 foiz o‘rin ajratilgan. Bu farq nashrlarning maqsadli auditoriyasi va axborot siyosatidagi ustuvorliklar bilan izohlanadi. Xalqaro media tadqiqotlarida statistik ma‘lumotlar va vizual kontentdan foydalanish auditoriyaning murakkab ekologik masalalarni tushunishini osonlashtirishi qayd etiladi.

Har ikki nashr ham O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya vazirligi bilan yaqin hamkorlik aloqalarini o‘rnatgan. “To‘ntarilgan piramida” uslubining talablariga binoan, yangiliklar matnida voqea tasvirlanganidan so‘ng zudlik bilan vakolatli organning rasmiy munosabati keltirilishi kuzatiladi.

Anhor.uz rasmiy izohlarni tahliliy xulosa qilish uchun asos sifatida ishlatasa, Ekolog.uz ularni muammoning yechimi sifatida taqdim etadi. Har ikki nashrda ham davlat organlari javobi o‘zgartirilmasdan, o‘zining asl mazmuni bilan matn tarkibiga kiritilishi jurnalistik etikaga rioya qilinishidan dalolat beradi.

Ushbu jarayon davlat va jamiyat o‘rtasida “shaffoflik ko‘prigi”ni vujudga keltirmoqda. Olimlar ta‘kidlaganidek, axborot ochiqligi ekologik boshqaruvdagi korrupsiya va noqonuniy xatti-harakatlarning oldini olishning eng kuchli mexanizmidir.

Tadqiqotning ajralmas qismi — nashrlarning auditoriya bilan o‘zaro munosabati. Ekolog.uz nashrining ijtimoiy tarmoqlardagi tezkor va emotsional kontenti auditoriyaning voqeaga darhol munosabat bildirish ehtiyojini kuchaytiradi. Bu holat raqamli media iste‘molida tezkor reaksiya va takroriy murojaat qilish mexanizmlari bilan bog‘liq. Anhor.uz esa ko‘proq professional muhokamalar va ilmiy-tahliliy fikr almashish maydoniga aylanmoqda.

Misol uchun, Anhor.uz nashrida shahardagi yashil hududlarning qurilish loyihalari ostida qolishi masalasi yoritilganda, jurnalistlar “to‘ntarilgan piramida” uslubidan foydalanib, avvalo vaziyatning ijtimoiy xavfini bayon etadi: “Toshkent shahri markazidagi xiyobonlarning qisqarishi nafaqat mikroiklimning buzilishiga, balki aholi orasida nafas yo‘llari kasalliklarining ortishiga olib kelmoqda. Mutaxassislar fikricha, har bir kvadrat metr yashil maydon shahar ekotizimi uchun strategik ahamiyatga ega”.

Material oxirida Ekologiya vazirligining loyiha uchun ruxsatnoma berilgani yoki tekshiruv boshlangani to‘g‘risidagi rasmiy xati keltiriladi. Bu esa nashrning muammoni shunchaki tanqid qilish emas, balki rasmiy hujjatlar bilan dalillash siyosatini ko‘rsatadi.

Ekolog.uz platformasida noqonuniy daraxt kesish yoki sanoat chiqindilari bilan bog‘liq vaziyatlar yoritilganda, uslub keskinroq va faollikka yo‘naltirilgan bo‘ladi: “Navbatdagi qonunbuzarlik: 15 tup ko‘p yillik daraxt ayovsiz kesildi. Guvohlar voqea joyidan foto va videolarni tahririyatga yuborishdi”.

Ushbu materialda nashr darhol rasmiy organni hodisaga munosabat bildirishga chaqiradi va bir necha soat ichida vazirlikning “Daraxtlar kesilishi yuzasidan tekshiruv boshlandi, aybdorlar qonun oldida javob beradi” degan bayonoti matnga qo‘shimcha tarzda kiritiladi.

Yuqoridagi namunalar shuni ko‘rsatadiki, Anhor.uz “makro-tahlil” (tizimli muammolar) bilan ishlasa, Ekolog.uz “mikro-tahlil” (konkret qonunbuzarliklar)ga ixtisoslashgan.

Bu ikki yondashuv bir-birini to‘ldiradi. Anhor.uz auditoriyani muammoning ildiz sabablari, ya‘ni qonunchilikdagi bo‘shliqlar va urbanistik xatolar haqida xabardor qilsa, Ekolog.uz jamoatchilik nazorati orqali operativ choralar ko‘rilishini ta‘minlaydi.

MUHOKAMA. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, Anhor.uz va Ekolog.uz nashrlarining axborot siyosati O‘zbekiston ekologik jurnalistikasining ikki xil paradigmadagi rivojlanayotganini anglatadi. Birinchi model — institutsional-tahliliy, ikkinchisi esa faol-jamoatchilik modeli deb tavsiflanishi mumkin.

Tadqiqot davomida “to‘ntarilgan piramida” uslubi nafaqat axborot yetkazishning texnik vositasi,

balki o'quvchi diqqatini boshqarish mexanizmi ekanligi ham aniqlandi. Raqamli makonda foydalanuvchilar axborotni juda tezkor (clip thinking — qisqa va tezkor fikrlash) qabul qilganligi sababli, muhim xabarni matnning yuqori qismida joylashtirish axborotning “dopamin loop” jarayoniga kirishini ta'minlaydi.

Anhor.uz ushbu uslub orqali chuqur tahlilni rasmiy javoblar bilan bog'lab, o'quvchida muammoning tizimli ekanligiga urg'u bersa, Ekolog.uz aynan tezkorlik orqali jamoatchilik nazoratini faollashtiradi. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, media orqali tezkor va aniq ma'lumot berish jamoatchilikning ijtimoiy muammolarga bo'lgan ishonch indeksini o'rtacha 30 foizga oshiradi.

Har ikki nashrning davlat organlari bilan hamkorlik qilish uslubi ham muhim ilmiy ahamiyatga ega. Rasmiy munosabatlarni matn ichiga singdirish, ya'ni integratsiya qilish jurnalistik neytrallikni saqlashning eng samarali yo'lidir.

Bu jarayon “shaffoflik ko'prigi” vazifasini bajarib, davlat va jamiyat o'rtasidagi kommunikatsion bo'shliqni qisqartiradi. Biroq muhokama qilinayotgan asosiy masala shundaki: nashrlar qanchalik darajada hukumat pozitsiyasidan mustaqil bo'la oladi? Tahlil shuni ko'rsatadiki, tahririyatlarning mustaqilligi ular qo'llayotgan “to'ntarilgan piramida” uslubidagi “lead” (kirish qismi) orqali belgilanadi. Agar lead qismida tanqidiy nuqtayi nazar ustuvor bo'lsa, rasmiy munosabatlar shunchaki “haqiqatni tasdiqlovchi dalil” sifatida xizmat qiladi.

Zamonaviy media iste'moli “attention economy” (diqqat iqtisodiyoti) tamoyillariga bo'ysunadi. Ekolog.uz o'z auditoriyasini emotsional faollashtirish, ya'ni qonunbuzarliklarni fosh etish orqali g'azab va adolat tuyg'usini uyg'otish orqali ushlab tursa, Anhor.uz o'quvchining intellektual qiziqishiga, ya'ni tizimli tahlil va prognozga murojaat qiladi. Bu ikki yondashuv o'zbek media makonida ekologik madaniyatni shakllantirishning ikki qutbi hisoblanadi.

XULOSA. Tadqiqot natijalari Anhor.uz va Ekolog.uz nashrlari O'zbekiston raqamli media makonida ekologik jurnalistikaning ikki xil modelini shakllantirayotganini ko'rsatdi. Anhor.uz ekologik muammolarni asosan shaharsozlik, iqtisodiy rivojlanish va institutsional boshqaruv kontekstida tahlil qiluvchi institutsional-tahliliy modelga tayanadi. Ekolog.uz esa ekologik huquqbuzarliklar, jamoatchilik nazorati va fuqarolik faolligini yoritishga asoslangan faol-jamoatchilik modelini namoyon etadi. Har ikki nashrda “to'ntarilgan piramida” uslubi axborotni tezkor va tushunarli yetkazish vositasi sifatida qo'llanadi. Biroq Anhor.uz ushbu uslub orqali muammoning tizimli sabablarini ochishga intilsa, Ekolog.uz uni tezkor reaksiya va jamoatchilik safarbarligini kuchaytirish vositasi sifatida ishlatadi. Rasmiy munosabatlarning matnga integratsiya qilinishi esa davlat va jamiyat o'rtasidagi kommunikativ ochiqlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Kelgusida ekologik jurnalistikani rivojlantirish uchun nashrlarda statistik ma'lumotlar, infografika, ekspert sharhlari va xalqaro ekologik indikatorlardan foydalanishni kuchaytirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Anderson A. Media, Environment and the Network Society. – Palgrave Macmillan, 2014. – P. 45–62.
2. Brown L. Eco-Economy. – W.W. Norton & Company, 2001. – P. 112–123.
3. Karimov A. O'zbekistonda media konvergentsiyasi. – Toshkent: Akademnashr, 2022. – B. 89–98.
4. Nuriddinov B. O'zbekiston ommaviy axborot vositalarida ekologik muammolar yoritilishi // Jurnalistika tadqiqotlari jurnali. – 2023. – 5-jild. – B. 45–50.
5. Anhor.uz – tahliliy materiallar arxivi (2024–2025).
6. Ekolog.uz – ekologik monitoring va jamoatchilik nazorati materiallari (2024–2025).